

[Miljøministeriet]

Bilag 4 - Artikel 4 i direktiv om miljøkvalitetskrav, blandingszoner og den danske implementering

1. juni 2023

Sammenfatning

Når der udledes spildevand fra industrielle anlæg og spildevandsforsynings anlæg (betegnes ofte samlet som punktkilder) til overfladevandområder sker det typisk til kystvande, men i et vist, mindre omfang fortsat også til søer og vandløb. Efter behandling ledes spildevandet gennem et rør, der fører spildevandet væk fra bredden/kysten og lader det løbe ud, hvor opblandingen i vandet er tilstrækkelig til at undgå, at spildevand eller dele af det bliver ~~ledet~~ ledt til bredden/kysten, og til at sikre en effektiv opblanding i ~~det samlede overfladevandområde,~~ udledningspunktet. I dette punkt eten i nærheden af udledninger fra punktkilder er koncentrationen af forurenende stoffer sædvanligvis højere end i overfladevand -området som helhed, dvs. højere end de koncentrationer, der måles i de såkaldte "repræsentative målepunkter", altså målepunkter, der er placeret sådan, at målinger derfra kan anvendes ved vurdering af, hvad koncentrationerne af de forurenende stoffer er i vandområdet som helhed og dermed, om fastsatte miljøkvalitetskrav for stofferne er overholdt og altså, hvad vandområdets tilstand er for disse stoffer. koncentrationen i det omgivende vand

De højere koncentrationer af et forurenende stof i vandet ved udledningspunktet falder hurtigt med den løbende opblanding af vandet i overfladevandområdet. For at kunne vurdere hvilken effekt, en ~~punktkildes~~ spildevandsudledning med et eller flere forurenende stoffer fra en punktkilde vil have på koncentrationen af stoffet/stofferne i det samlede overfladevandområde, anvendes metoder baseret på modellering og beregninger. En af de metoder, der kan anvendes, er at udpege en blandingszone om udledningspunktet efter reglerne i artikel 4 i direktivet om miljøkvalitetskrav. Medlemsstater har derfor i medfør af EU-reglerne mulighed for at gøre brug af blandingszoner, så længe de ikke påvirker det øvrige overfladevandområdes opfyldelse af de relevante miljøkvalitetskrav. Udstrækningen af blandingszoner bør begrænses til udledningspunkternes umiddelbare nærhed og bør være rimelig, jf. direktiv om miljøkvalitetskrav præambel 19.

EU-reglerne giver således mulighed for, at medlemsstater efter nærmere betingelser kan udpege "blandingszoner" omkring et udledningspunkt, hvor koncentrationer af stoffer kan koncentrationer af et forurenende stof overstige fastsatte miljøkvalitetskrav, hvis dette ikke påvirker den øvrige del af —ikke fører til, at overholdelse af miljøkvalitetskrav i vandområdet som heldhed påvirkes, sådan at vandområdets tilstand som helhed forringes eller dets opfyldelse af miljømål (god tilstand) hindres, i at nå god tilstand/overholdelse af miljøkvalitetskrav. Omvendt er bMuligheden for at udpege blandingszoner er således netop udtryk for, at der i overfladevandområder kan være og tillades lokale påvirkninger, som ikke udgør forringelse eller hindrer målopfyldeelse i vandområdet som helhed.

Blandingszoner i direktiv om miljøkvalitetskrav

Direktiv om miljøkvalitetskrav ~~blev vedtaget af Europa-Parlamentet og Det Europæiske Råd i 2008, direktivet udmønter fastlægger miljøkvalitetskrav for prioriterede stoffer og visse andre forurenende stoffer, lovgivernes forpligtelser efter~~ artikel 16 i vandrammedirektivet;

"Europa-Parlamentet og Rådet vedtager specifikke foranstaltninger mod vandforurening forårsaget af enkelte forurenende stoffer eller grupper af forurenende stoffer, der udgør en væsentlig risiko for vandmiljøet eller via vandmiljøet, herunder for vand, der anvendes til indvinding af drikkevand. For disse forurenende stoffer skal foranstaltningerne tage sigte på en progressiv reduktion af udledninger, emissioner og tab og for prioriterede farlige stoffer som defineret i artikel 2, nr. 30), på standsning eller udfasning."

Direktivet fastsætter miljøkvalitetskrav for prioriterede stoffer og visse andre forurenende stoffer, herunder de generelle miljøkvalitetskrav, som er de koncentrationer af de enkelte stoffer som ikke må overskrides i et overfladevandområde, hvis vandområdet skal opnå og/eller fastholde god kemisk tilstand. Som beskrevet oven for sammenholdes miljøkvalitetskravene med målinger af koncentrationer i repræsentative overvågningspunkter i vandområdet. Direktivet indeholder derudover bestemmelserne i artikel 4 om udpegning af blandingszoner samt yderligere krav til oplysninger og vurderinger, som grundlag for vandplanlægningen, herunder præciseringer af vandrammedirektivets krav til overvågningen af overfladevandområder.

~~med henblik på at opnå en god kemisk tilstand for overfladevand og i overensstemmelse med bestemmelserne og målene i artikel 4 i vandrammedirektivet.~~

~~Direktivets bestemmelser supplerer og udfylder dermed bestemmelserne og målene i vandrammedirektivet.~~

Efter ~~A~~ artikel 4 i direktiv om miljøkvalitetskrav kan medlemsstaterne udpege omhandler blandingszoner omkring udledningspunkter, dvs. zoner, hvori der skal en sker naturlig fortynding af koncentrationen af forurenende stoffer. ~~Direktivets artikel 4 har følgende ordlyd:~~

"1. Medlemsstaterne kan udpege blandingszoner omkring udledningspunkter. Koncentrationerne af et eller flere af de i bilag I, del A, anførte stoffer kan overskride de relevante miljøkvalitetskrav inden for sådanne blandingszoner, hvis de ikke påvirker det øvrige overfladevandområdes opfyldelse af disse krav.

2. De medlemsstater, der udpeger blandingszoner, indfører i de vandområdeplaner, der fremlægges i overensstemmelse med artikel 13 i direktiv 2000/60/EF, en beskrivelse af:

a) de fremgangsmåder og metoder, der er anvendt til at definere disse zoner, og

b) de foranstaltninger, der er truffet med henblik på at mindske udstrækningen af blandingszonerne i fremtiden, som f.eks. foranstaltninger omhandlet i artikel 11, stk. 3, litra k), i direktiv 2000/60/EF, eller en revurdering af de i direktiv 2008/1/EF

omhandlede godkendelser eller af forudgående regler omhandlet i artikel 11, stk. 3, litra g), i direktiv 2000/60/EF.

3. De medlemsstater, der udpeger blandingszoner, skal påse, at udstrækningen af de enkelte zoner er:

a) begrænset til udledningens umiddelbare nærhed

b) afpasset efter koncentrationerne af forurenende stoffer ved udledningens punkt og efter de betingelser for udledning af forurenende stoffer, der er fastsat i de forudgående reguleringer, såsom godkendelser og/eller tilladelser, der er omhandlet i artikel 11, stk. 3, litra g), i direktiv 2000/60/EF og enhver anden relevant fællesskabsforskrift, i overensstemmelse med anvendelsen af de bedste tilgængelige teknikker og artikel 10 i direktiv 2000/60/EF, navnlig efter at disse forudgående reguleringer er blevet revideret.”

Det vil uafhængigt af bestemmelserne i artikel 4 ikke være muligt at tillade en udledning af forurenende stoffer, som vil føre til forringelse af et vandområdes tilstand, jf. også direktivets 17. Omvendt vil udledninger af stoffer omfattet af direktivets bilag I, del A, som ikke fører til forringelse, være omfattet af kravene i direktivets artikel 4.

Forurenende stoffer, som ikke er omfattet af direktivets bilag I, del A, men derimod omfattet af vandrammedirektivets bilag VIII, jf. bilag V, afsnit 1.2.6, og som kun vurderes som en del af økologisk tilstand, er ikke omfattet af artikel 4 om udpegning af blandingszoner.

Som det fremgår, udelukker ordlyden i artikel 4 i direktiv om miljøkvalitetskrav ikke udpegning af blandingszoner for stoffer i et overfladevandområde, hvor miljøkvalitetskrav for sådanne stoffer er overskredet, men ordlyden udelukker, at der udpeges en blandingszone i tilfælde, hvor udledningen trods opblandingen i zonen vil ”påvirke det øvrige overfladevandområdes opfyldelse af disse krav”. Denne betingelse må i denne sammenhæng fortolkes sådan, at den udelukker tilladelse til en udledning, der ville indebære forringelse af vandområdets kemiske tilstand og dermed være i strid med forbuddet mod forringelse i vandrammedirektivets artikel 4, stk. 1, litra a, punkt ii.

EU Domstolen har ikke afsagt dom i sager om forringelse af tilstanden for miljøfarlige forurenende stoffer i overfladevandområder. På grundlag af Domstolens praksis i sager om forringelse i øvrigt sammenholdt med, hvorledes tilstanden for miljøfarlige forurenende stoffer vurderes i overfladevandområder efter bestemmelserne i vandrammedirektivet og direktiv om miljøkvalitetskrav, antages det at være udelukket at tillade en udledning til et overfladevandområde, hvis vurderinger (typisk ved modelbaserede beregninger) viser, at udledningen vil indebære, at eksisterende koncentrationer over miljøkvalitetskrav i vandområdet stiger i et omfang, det vil være muligt at eftervise ved målingerne i de repræsentative overvågningspunkter i vandområdet. Omvendt - er vurderede (beregnete) koncentrationsstigninger af så lille omfang, at de ikke vil kunne eftervises ved målinger, antages de ikke at indebære en forringelse, og udledning vil derfor kunne tillades. Bestemmelsen om blandingszoner i direktiv om miljøkvalitetskrav er formuleret, udelukker den ikke udpegning af blandingszoner i vandområder med overskridelser af miljøkvalitetskrav.

Commented [DBH1]: Kan vi nu tillade os at skrive ”af Kommissionen og andre medlemsstater”

Den oven for nævnte sondring mellem beregnede koncentrationsstigninger, der kan eftervises ved målinger og derfor tillægges betydning, og koncentrationsstigninger, der ikke kan og ikke tillægges betydning, afspejler den ganske store videnskabelige usikkerhed, der er forbundet med vurdering af betydningen af de meget lave koncentrationer og meget små koncentrationsstigninger, der er relevante ved vurdering af (påvirkning af) overholdelse af miljøkvalitetskrav. Et andet eksempel på et sådant forhold er bestemmelsen i artikel 3, stk. 3b, i direktiv om miljøkvalitetskrav, hvoraf følger, at

"Hvis den beregnede middelværdi af en måling i henhold til artikel 5 i direktiv 2009/90/EF, som udføres ved hjælp af den bedste tilgængelige teknik, der ikke medfører uforholdsmæssigt store omkostninger, betegnes som »under kvantifikationsgrænsen«, og »kvantifikationsgrænsen« for denne teknik overskrider EQS, tages resultatet for dette målte stof ikke i betragtning ved vurderingen af den kemiske tilstand som helhed for det pågældende vandområde".

Commented [DBH2]: Spm til Maria, Louise, Hans og/eller Steen – kan det udtrykkes sådan her?

Til brug for medlemsstaterne er der i EU-regi udarbejdet tekniske retningslinjer for udpegning af blandingszoner og et teknisk baggrundsdokument til støtte herfor. EU's vejledning om tekniske retningslinjer for udpegning af blandingszoner i henhold til art. 4, stk. 4, i direktiv 2008/105/EF anviser ~~alene~~ retningslinjer for udpegning af blandingszoner i et vandområde, hvor miljøkvalitetskravene er ~~overholdt, opfyldte i forvejen. Vejledningen angiver dermed ikke retningslinjer for udpegning af blandingszoner i vandområder, hvor miljøkvalitetskravet i forvejen er overskredet i vandområdet. Det tekniske baggrundsdokument~~....

Commented [DBH3]: Jeg håber, at Maria, Steen, Hans og Louise kan hjælpe her – men jeg mener, at det er i dette dokument, at blandingszoner i vandområder med ikke god tilstand er diskuteret

Commented [MIBB4R3]: Retningslinjerne siger intet om blandingszone i vandområder i dårlig tilstand?

Som beskrevet oven for er udpegning af blandingszoner en metode, der kan anvendes til at sikre, at koncentrationerne af forurenende stoffer i en udledning, kan nedbringes til det i det konkrete overfladevandområde acceptable niveau ved opblanding i et lille afgrænset område af vandområdet, og dermed at overholdelse af miljøkvalitetskravene i vandområdet i øvrigt ikke påvirkes i strid med betingelsen i artikel 4 i direktiv om miljøkvalitetskrav og med forbuddet mod forringelse, jf. oven for. Danmark anvender metoden, men ikke alle sammenlignelige medlemsstater gør. Disse medlemsstater anvender andre metoder, hvor udledningens påvirkning af koncentrationen i vandområdets repræsentative overvågningspunkter vurderes.

Commented [DBH5]: Tilsyneladende med brug af mere eller mindre sofistiskerede modeller – måske kan noget fra nabotjek hjælpe med at tydeliggøre her?

Den danske implementering

Udledning af miljøfarlige forurenende stoffer ~~fra punktkilder~~-til overfladevand, ~~herunder de målsatte overfladevandområder~~, er ~~bl.a.~~ reguleret i ~~gennem~~ bekendtgørelse om krav til udledning af visse forurenende stoffer. Bekendtgørelsen har hjemmel i miljøbeskyttelsesloven og gennemfører dele af vandrammedirektivet og dele af direktiv om miljøkvalitetskrav. ~~Bekendtgørelsen finder anvendelse ved miljømyndighedernes administration af tilladelser, godkendelser og påbud. Bekendtgørelsen skal administreres inde for rammerne af indsatsbekendtgørelsens § 8, jf. vandrammedirektivets artikel 4.~~

Bekendtgørelsen om krav til udledning af visse stoffer finder anvendelse, når miljømyndighedernes meddelelse af tilladelser, godkendelser og påbud til anlæg og virksomheder, der har karakter af punktkilder. Bekendtgørelsen indeholder de

~~danke. Bestemmelserne om udpegning af blandingszoner, bestemmelsernes ordlyd svarer stort set til ordlyden af artikel 4 i direktivet om miljøkvalitetskrav. Udpegning af blandingszoner kan i Danmark ske for udledning af spildevand med indhold af stoffer med EU-fastsatte miljøkvalitetskrav og/eller stoffer med nationalt fastsatte miljøkvalitetskrav (stoffer som f.eks. kobber) er direktivnært implementeret i dansk lovgivning i bekendtgørelse nr. 1433 af 21. november 2017 om krav til udledning af visse forurenende stoffer til vandløb, søer, overgangsvande, kystvande og havområder.~~

Commented [MIBB6]: Alm. belastet overfladevand indeholder også nogle af stofferne, men er ikke omfattet af bek. 1433 og dermed kan der ikke udpeges blandingszoner for disse?

Det følger af ~~således af~~ bekendtgørelsen om krav til udledning af visse stoffer, at miljømyndigheden kan udpege blandingszoner omkring udledningspunkter, så koncentrationen af forurenende stoffer kan overskride de relevante miljøkvalitetskrav inden for sådanne blandingszoner, hvis det ikke påvirker det øvrige overfladevandsområdes opfyldelse af disse krav.

Udpegningen af blandingszoner skal ske, så udstrækningen af de enkelte zoner er 1) begrænset til udledningspunktets umiddelbare nærhed og 2) afpasset efter koncentrationerne af forurenende stoffer ved udledningspunktet og efter de betingelser for udledning af forurenende stoffer, der er fastsat i de forudgående reguleringer om udledning fra punktkilder i overensstemmelse med anvendelsen af de bedste tilgængelige teknikker. Det følger også, at ved fastsættelse af vilkår, der baseres på udpegning af en blandingszone, skal der indgå foranstaltninger med henblik på at mindske udstrækningen af blandingszonen i fremtiden.

I Miljøstyrelsens vejledning til bekendtgørelse nr. 1433 af 21. november 2017 om krav til udledning af visse forurenende stoffer ”Spørgsmål og svar om udledning af visse forurenende stoffer til vandmiljøet, December 2021” (tidligere ”FAQ om miljøkvalitetskrav”) findes der retningslinjer for udpegning af blandingszoner i vandløb, søer og kystvande, herunder størrelse og fortyndingsforhold.

~~Miljømyndigheden kan udpege en blandingszone omkring udledningspunktet, hvor miljøkvalitetskravene må overskrides, såfremt det ikke påvirker overholdelsen af kravene i den øvrige del af overfladevandområdet. Udstrækningen af blandingszonen skal begrænses til udledningspunktets umiddelbare nærhed. Hvis stofferne, der ønskes udledt, i forvejen findes i det berørte vandområde, skal koncentrationerne i vandområdet inddrages i beregningerne.~~

For søer og vandløb er de anbefalede maksimale størrelser af blandingszoner 50-100 meter, og for kystvande er den op til 350 meter. Visse andre medlemsstater benytter sig af væsentligt større blandingszoner på op til 1000 meter.

~~Miljøministeriet ophævede i 2017 en bestemmelse om, at miljøkvalitetskravet skulle være overholdt ved randen af blandingszonen, som skulle gøre det muligt at udlægge blandingszoner i områder, hvor miljøkvalitetskrav er overskredet. Denne mulighed havde for 2021 ikke været anvendt, da der ikke havde været en anvisning af, hvordan en sådan blandingszone i praksis skulle udpeges.~~

Miljøstyrelsen udarbejdede til vejledning for miljømyndighederne en FAQ om fastsættelse af kravværdier for miljøfarlige forurenende stoffer i udledninger til Den samlede vejledning indeholder også FAQ'er med retningslinjer for, hvornår

og hvordan det er muligt at udpege blandingszoner for og fastsætte krav til udledning af spildevand til målsatte overfladevandområder, ~~hvor vandområder,~~ hvor miljøkvalitetskrav for ~~pågældende et eller flere~~ stoffer i forvejen er overskredet, og hvor det spildevand, der skal udledes, indeholder det eller disse stoffer i højere koncentrationer, end de der er i vandområdet.

Denne vejledning opstiller således kriterier for, hvornår en udledning lokal påvirkning som udgangspunkt kan vurderes ikke at medføre en forringelse og ikke hindre opfyldelse af miljømålet i et overfladevandområdet som helhed. I dag en forøgelse på hhv. højst 5 % af det generelle miljøkvalitetskrav for vand i randen af en blandingszone og en forøgelse på højst 1 % af kvalitetskravet for sediment. Der blev lagt vægt på, at kriterierne sikrer, at kravværdierne fastsættes, så koncentrationsforøgelsen som følge af udledningen ved blandingszonens rand og i sedimentet begrænses til en numerisk lille del af den i forvejen forekommende koncentration i det berørte vandområde.

Beregningsteknisk er det ved overskridelser af miljøkvalitetskrav ikke muligt at regne med en nul-stigning i koncentrationen uden for blandingszonen.

Vejledning om, at der fortsat kan tillades udledning med forurenende stoffer og En fortsat udpegnings af blandingszoner herom i overfladevandområder, hvor der allerede er med overskridelser af miljøkvalitetskrav for et eller flere af disse stoffer, vil derfor være forbundet med en væsentlig procesrisiko, idet disse udledninger altid vil medføre en beregnet stigning i koncentrationen, hvor uendelig lille denne end måtte være. Koncentrationsstigningen vil ikke være detektérbar i et repræsentativt overvågningsstation for hele vandområdet (ved ikke helt hvor dette hører til i teksten?)

En dansk professor og en professor emerita i miljøet afviser, at det skulle være Flere danske eksperter i miljøet har afvist, at det er muligt at udpege blandingszoner for udledninger med de miljøfarlige stoffer, der allerede forekommer i for høje koncentrationer i målsatte overfladevandområder, da det vil indebære forringelse af tilstanden i vandområderne. idet der ikke kan blive tale om fortynding af koncentration af stofferne i et område, der allerede indeholder for høje koncentrationer af de pågældende stoffer. Det samme gør nu enkelte danske advokater i miljøet.

Miljøministeriet er ved at undersøge i hvilket omfang, der er overensstemmelse mellem den danske vejledning afdække behovet for og konsekvenserne af en mere restriktiv praksis for tilladelse til udledning og udpegnings af blandingszoner i overfladevandområder, hvor der er med overskridelser af miljøkvalitetskravet, og Kommissionens fortolkning af betingelserne for, at en udledning til sådanne områder ikke vil medføre forringelse, se herom oven for.

Commented [MIBB7]: Hans lavede en gennemgang for, om det samtidigt ville være under detektionsgrænser for de fleste stoffer? Kan det være relevant at nævne her?

Commented [DBH8]: Kære Rikke, Kan Maria eventuelt Louise gennemskrive dette, så det svarer mere præcist til det, der er fastsat i FAQ'erne

Commented [DBH9]: Kan dette afsnit skrives ind i afsnit oven for af Maria eller Louise?

Commented [MIBB10R9]: Hvis man udleder mere, end der er i forvejen, vil der altid være en koncentrationsstigning, som så bliver mindre og mindre jo længere væk fra udledningspunktet man kommer. Derfor vil der aldrig kunne "nås" ned til 0.

Commented [DBH11]: Kan vi beskrive det sådan?